

Afleidingsmateriaal voor ALLE varkens

Hieronder vindt u een antwoord op enkele frequent gestelde vragen over afleidingsmateriaal.

Welke diergroepen moeten beschikken over afleidingsmateriaal?

Waarom moet goed afleidingsmateriaal voldoen?

Wat bij controles door het FAVV?

Enkele mogelijkheden op een rij.

Bekijk het filmpje '[Afleidingsmateriaal voor varkens](#)' (Departement Landbouw en Visserij; 2014) dat enkele mogelijkheden van afleidingsmateriaal belicht.

Een aantal 'speeltjes' die als afleidingsmateriaal worden gebruikt vindt u in een [nieuwsbrief](#) van het demonstratieproject '[Omgevingsverrijking bij varkens om bijtletsels te vermijden](#)' (KILTO, KU Leuven|Thomas More Kempen; 2008-2009).

Welke diergroepen moeten beschikken over afleidingsmateriaal?

Alle varkens moeten **permanent** over voldoende los materiaal beschikken om te onderzoeken en mee te spelen. De bedoeling is om de varkens een stimulerende omgeving aan te bieden om frustratiegedrag en gedragsproblemen te voorkomen.

Waarom moet goed afleidingsmateriaal voldoen?

Goed afleidingsmateriaal is **eetbaar**, **geurig**, **kauwbaar**, **vervormbaar** en **afbreekbaar**. Het materiaal mag de gezondheid van de dieren niet in gevaar brengen. Naarmate varkens langer over hetzelfde afleidingsmateriaal beschikken zullen ze het minder interessant vinden en er minder mee bezig zijn. Het is dus belangrijk dat het afleidingsmateriaal (en vnl. de losse 'speeltjes') wekelijks wordt **afgewisseld**. **Meerdere dieren** moeten tegelijkertijd met het materiaal kunnen spelen. Indien dit niet het geval is, ontstaat er competitie wat meer bijtgedrag kan veroorzaken.

Wat bij controles door het FAVV?

Bij controles die door het FAVV worden uitgevoerd controleren de inspecteurs, aan de hand van de checklist '[PRI 2102 Houden van varkens - dierenwelzijn](#)', of alle varkens permanent beschikken over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen.

Sedert 1 april 2014 wordt er nauwer toegekeken op het gebruik van afleidingsmateriaal. Zo worden kettingen enkel nog aanvaard als ze minstens 10 cm van de muur of hokafscheiding

hangen op een hoogte die voor de varkens goed bereikbaar is. Losse 'speeltjes' worden aanvaard, tenzij bij controle blijkt dat ze door verregaande vervuiling geen interesse bij de varkens meer opwekken. In dit geval kan worden opgelegd om de voorwerpen op te hangen of te vervangen door geschiktere materialen. Het is dus aangewezen om het speelgoed minstens tussen elke ronde te reinigen en te ontsmetten. Het gebruik van autobanden als verrijking blijft verboden wegens het risico op verwondingen in de muil en het risico dat vreemde materiaal op de karkassen terecht komen.

Enkele mogelijkheden op een rij.

Dekstal

- **Stro** krijgt doorgaans de voorkeur als afleidingsmateriaal. De voornaamste nadelen van stro zijn dat het niet overal bruikbaar zou zijn omwille van de roostervloeren en dat stro een hoge arbeidskost met zich meebrengt. Maar recente onderzoeksresultaten tonen aan dat het dagelijks verstrekken van een **kleine portie** stro naar bezigheid en reductie van verveling even efficiënt is als een hele vloer in te strooien met stro. Deze vorm van strotoediening is wel toepasbaar in stallen met roostervloeren. Kleine stroruiven, geperste strokokers, stro wroetbakken, stroverdelers met gehakseld stro of geperste strokorrels zijn commercieel beschikbaar. Door onder de ruif een opvangbak te installeren of de ruif boven de voederbak te installeren, wordt belet dat gemorst stro in de mestkelder terecht komt.
- Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van **hout**, o.a. houtblokken en dikker snoeiafval. Inheemse houtsoorten zoals **wilg** en **berk** blijken hiervoor geschikt te zijn. Om de mestbevuiling te beperken wordt het hout bij voorkeur opgehangen en wordt het snoeiafval in takkenhouders ter beschikking gesteld. Uit lopende observaties van onderzoekers van de Thomas More-hogeschool blijkt dat zeugen in de kraamhokken wilgentakken wel kunnen smaken. De mate van interesse blijkt wel sterk te schommelen tussen de zeugen.
- **Ruwvoeder** (zoals bietenpulp en gehakselde maïs) wordt aanvaard op voorwaarde dat er regelmatig voldoende hoeveelheden worden versterkt zodat er steeds hetzij ruwvoeder hetzij sporen van recent verstrekt ruwvoeder zichtbaar zijn. Een onderdeel van de voederinstallatie wordt enkel aanvaard als het onderdeel ook bruikbaar is buiten de opname van voeder en bruikbaar is voor één of meerdere dieren, terwijl een ander dier eet.
- De minimaal aanvaarde verrijking voor zeugen in boxen is een **over een stang verschuifbare buis**, op voorwaarde dat deze goed bereikbaar is.

Kraamhok: zeug en zogende biggen

- **Stro** kan ook in de kraamstal worden gebruikt als afleidingsmateriaal. Recente onderzoeksresultaten tonen aan dat het dagelijks verstrekken van een **kleine portie** stro naar bezigheid en reductie van verveling even efficiënt is als een hele vloer in te strooien. Gemiddeld nemen zeugen 53 g stro op tijdens de kraamstalperiode. Kleine stroruiven, geperste strokokers, stro wroetbakken, stroverdelers met gehakseld stro of geperste strokorrels zijn commercieel beschikbaar. Door onder de ruif een

opvangbak te installeren of de ruif boven de voederbak te installeren, wordt belet dat gemorst stro in de mestkelder terecht komt. Een dosator wordt het best vooraan boven de voederbak van de zeug opgehangen zodat enkel de zeug de dosator kan bedienen.

- **Touwen**, stukken jute of vergelijkbare materialen kunnen **aan de box** worden **bevestigd**. Het afleidingsmateriaal is dan zowel voor de zeug als de biggen beschikbaar. In het Nederlandse '[Pro Dromi](#)'-concept wordt zijdelings aan de buizen van het kraamhok een **jutezak** opgehangen. De jutezak fungeert als nestbouw materiaal om het natuurlijk gedrag tijdens het werproces te bevorderen.
- Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van **hout**, o.a. houtblokken en dikker snoeiafval. Inheemse houtsoorten zoals **wilg** en **berk** blijken hiervoor geschikt te zijn. Om de mestbevuiling te beperken wordt het hout bij voorkeur opgehangen en wordt het snoeiafval in takkenhouders ter beschikking gesteld. Uit lopende observaties bij de Thomas More-hogeschool blijkt dat zeugen in de kraamhokken wilgentakken wel kunnen smaken. De mate van interesse blijkt wel sterk te schommelen tussen de zeugen.
- **Ruwvoeder** (zoals bietenpulp, gehakselde maïs) wordt aanvaard op voorwaarde dat er regelmatig voldoende hoeveelheden worden versterkt zodat er steeds hetzij ruwvoeder hetzij sporen van recent verstrekt ruwvoeder zichtbaar zijn. Een onderdeel van de voederinstallatie wordt enkel aanvaard als het onderdeel ook bruikbaar is buiten de opname van voeder en bruikbaar is voor één of meerdere dieren, terwijl een ander dier eet.
- De minimaal aanvaarde verrijking voor zeugen in boxen is een **over een stang verschuifbare buis**, op voorwaarde dat deze goed bereikbaar is.

Huisvesting in groep: drachtige zeugen en gelten – biggenbatterij – vleesvarkens

- Voor dieren in groep wordt een **verende borstel** aanvaard op voorwaarde dat deze goed bereikbaar is en er minstens één per 25 dieren beschikbaar is.
- Hoewel '**speelgoed**' niet voldoet aan alle vereisten van goed afleidingsmateriaal kan het worden aangeboden aan de varkens. Het is belangrijk dat het afleidingsmateriaal goed toegankelijk is voor **meerdere varkens** tegelijk zodat het geen bron van competitie (en agressie) wordt. Er wordt geadviseerd om afleidingsmateriaal ergens in het midden van het hok op te hangen in een zone waar veel activiteit heerst (best is het materiaal aan te brengen in de route van de voederbak naar de drinknippel of drinkbak). De speeltjes worden liefst op dierooghoogte opgehangen en dit een 20-tal cm van de wand (bv. d.m.v. een vaste staaf). Omdat bij speelgoed sneller gewenning (na 5 tot 7 dagen) optreedt dan bij stro, wordt het bij voorkeur **wekelijks vervangen**. De meest aantrekkelijke speeltjes zijn bovendien vervaardigd uit **meerdere materialen** (verschillende structuren). Losse 'speeltjes' worden snel met mest bevuild en verliezen dan nog sneller hun aantrekkingskracht. Deze worden aanvaard, tenzij bij controle blijkt dat ze door verregaande vervuiling geen interesse bij de varkens meer opwekken. In dit geval kan worden opgelegd om de voorwerpen op te hangen of te vervangen door geschiktere materialen. Het is dus aangewezen om het speelgoed minstens tussen elke ronde te reinigen en te ontsmetten.

Er zijn enkele speeltjes op de markt die **specifiek voor varkens** zijn ontworpen. Zo is er de varkensspeelbal, deze is gemaakt van vrijwel onverslijtbare kunststof. Een speelbal is in combinatie met een speelketting een goed product voor afleiding. Omwille van hygiënische redenen wordt de speelbal alleen afgeraden. De bijtrubber bestaat uit twee lange rubberen stangen, die d.m.v. een staaldraad aan elkaar bevestigd zijn. Omdat de rubber wordt opgehangen zijn er geen hygiëneproblemen. Kettingen worden vanaf 1 april 2014 alleen nog als hokverrijking aanvaard als ze minstens 10 cm van de muur of hokafscheiding hangen en gemakkelijk bereikbaar zijn voor de dieren. De afstand t.o.v. de muur of hokafscheiding kan worden bereikt door de kettingen aan een beugel of horizontale constructie te bevestigen en/of door aan de ketting een extra voorwerp vast te maken zoals een kunststof bal, een touw, een tak, enz.

Daarnaast kan u ook **niet-specifiek ontworpen producten** gebruiken als afleidingsmateriaal. Een touw (sisaltouw) kan op dierooghoogte in het hok worden gehangen. Doordat de varkens een touw vrij snel kunnen stuk trekken, vertonen de dieren een grote interesse in dit speelgoed. Wanneer het speelgoed stuk is, zal het op de grond vallen wat nadelig is voor de hygiëne binnen het hok. Een stuk darm van een tuinslang kan een alternatief zijn voor een stuk touw. Het stuk tuinslang zal minder snel kapot worden getrokken en bijgevolg langer in het hok blijven hangen.

- Andere reeds vermelde mogelijkheden, zoals stro en ruwvoeder kunnen ook worden gebruikt.

Fokberen

- Ook fokberen moeten beschikken over afleidingsmateriaal. Verschillende van de hierboven vermelde mogelijkheden kunnen worden gebruikt.

Dit antwoord werd door het Varkensloket en de leden van het Praktijkcentrum varkens met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van het antwoord op uw vraag. De gebruiker van dit antwoord ziet af van elke klacht tegen het Varkensloket, de leden van het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van het gegeven antwoord. In geen geval zal het Varkensloket, het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van dit antwoord.